

Μαρτυρίες για το βίο και το έργο του Ιερώνυμου Βαρλαάμ

[/ Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση:<http://www.pemptousia.gr/?p=95408>]

Εκτός από τις πιο πάνω εργασίες, πού είναι δημοσιευμένες, υπάρχουν και πολλές άλλες που παραμένουν ανέκδοτες:

1. Στο Αρχείο του υπάρχουν 53 πυκνογραμμένα χειρόγραφα τετράδια με διάφορες εργασίες του (μεταφράσεις αρχαίων Ελλήνων κλασικών, μεταφράσεις από την Ιταλική και άλλη ξένη λογοτεχνία, γραμματικές και συντακτικές αναλύσεις, φιλολογικά θέματα, ποιήματα, ελεγεία, θεατρικά έργα δικά του και ξένα σε αρχαιοελληνική απόδοση, λαογραφικό υλικό, κ.ά). Πλείστα όμως άλλα χάθηκαν όπως μαρτυρεί ο (μέ πολλά κενά πού έχει) αύξων αριθμός που έχουν μερικά από τα τετράδια και που φθάνει μέχρι τουλάχιστον το 165.

2. Μεγάλο χειρόγραφο βιβλίο Ζωολογίας και Φυτολογίας με πλήθος σχετικές ζωγραφιές του ιδίου.

3. Το πιο σημαντικό ίσως έργο του ήταν η συγγραφή ογκωδεστάτου Λεξικού των συνωνύμων της Ελληνικής γλώσσης, μετηνεγμένων εις την Λατινικήν, Γαλλικήν, Ιταλικήν και Αγγλικήν γλώσσαν, το οποίο όμως έμεινε ανέκδοτο (πιθανώτατα λόγω του πολύ μεγάλου κόστους εκδόσεως του). «Την αξίαν του Λεξικού εκείνου εξήρην ο σύλλογος των καθηγητών του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, οι δε καθηγηταί του Πανεπιστημίου Αθηνών Γεώργιος Χατζηδάκης και Νικόλαος Πολίτης εξήνεγκον ωσαύτως άριστην γνώμην και αμφοτέροι απεκάλεσαν τον συγγραφέα διακεκριμένον και σοφόν διδάσκαλον ».

4. Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, πλείστα άλλα έργα του έχουν, δυστυχώς, χαθεί η καταστραφεί κατά τα, για τη χήρα και τα μικρά παιδιά του, δύσκολα οικονομικώς χρόνια που ακολούθησαν το θάνατό του και την, αργότερα, μετακόμιση της οικογένειας στη Λευκωσία για μια σχεδόν δεκαετία (1931-1939).

Χαμένη είναι, δυστυχώς, και η παράφραση στή νεώτερη Ελληνική γλώσσα που έκαμε το 1908, της κωμωδίας «Πλούτος» του Αριστοφάνη, και η οποία ανεβάστηκε επί σκηνής στη Λευκωσία αφήνοντας εποχή: «Η διδασκαλία του «Πλούτου» γενομένη ενώπιον υπερτετρακοσίων ακροατών, εσημείωσε αληθή φιλολογικόν

θρίαμβον. Η Ελληνική κοινότης Λευκωσίας ἔσται ευγνώμων πρὸν τον ελλόγιμον κ. Ιερων. Βαρλαάμ, γενόμενον αὐτὴ πρόξενον υψηλῆς πνευματικῆς απολαύσεως, οἷας δεν ἀπήλαυσεν ἔτι ουδεμία νεωτέρα ἑλληνικὴ κοινότης, οὐδέ τῆς των Ἀθηνῶν αὐτῶν ἐξαιρουμένης», ἔγραφαν τότε οἱ Κυπριακὲς εφημερίδες (εφημ. Κυπριακὸς Φύλαξ, ἡμ. 2 καὶ 9/8/1908, καὶ Νέον Ἔθνος 16/8/1908).

Ὅσες ἀπὸ τῆς ἀνέκδοτες ἐργασίαις του διασώθησαν, βρίσκονται στο Ἀρχεῖο του.

Παραθέτουμε στη συνέχεια δυο νεκρολογίες που δημοσιεύθηκαν λίγες μέρες μετὰ το θάνατο του. Στὴ μία ἀναφέρεται ὡς «Ἰταλὸς τὴν καταγωγὴν»: λανθασμένη ἐντύπωση που υπήρχε ἰσχυρῶς ἰδιότητος του ὡς Ρωμαιοκαθολικοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἰταλικῆς ὑπεκοότητος που εἶχε ἀποκτήσει ὁ πατέρας του Μάρκος Βαρλαάμ ὁ ὁποῖος καὶ τὴν κληροδοτήσε στα παιδιὰ του.

Εφημερίδα ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ 2/15 Μαΐου 1915

«ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΒΑΡΛΑΑΜ»

»Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον τὴν παρελθούσαν Τρίτην ἐν Λάρνακι καὶ ἐκηδεύθη μετὰ μεγάλων τιμῶν ἐν τῷ ναῷ των Καθολικῶν, παρισταμένου καὶ του ἡμετέρου Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου του Κιτιακοῦ θρόνου κ. Μελετίου, ὁ διακεκριμένος λόγιος Ἱερώνυμος Βαρλαάμ, ὅστις βαθύς ὢν μύστης τῆς ἑλληνικῆς καὶ Ἰταλικῆς φιλολογίας καὶ κάτοχος τῆς Γαλλικῆς καὶ Ἀγγλικῆς γλώσσης μεγάλως υπηρέτησε τὰ ἑλληνικά καὶ Ἰταλικά γράμματα.

»Μαθητεύσας ὁ αοίδιμος παρὰ τῷ αειμνήστῳ Θεμιστοκλεῖ Θεοχαρίδῃ ἀξηκολούθησε τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ πράγματι συνεπλήρωσε ταύτας βραδύτερον δι' ἐμβριθῶν καὶ ἐνδελεχῶν μελετῶν καταστάς εἰς των σπανίων μυστῶν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλολογίας.

»'Επιδοθείς μετά ταύτα εις την μελέτην της Ιταλικής φιλολογίας διεκρίθη και εν ταύτη ουχ ήττον η εις την Ελληνικήν, και διά τούτο, όταν προ τίνων ετών μετέβη εις Ρώμην και ιγένετο γνωστός εκ των έργων του, τω προσεφέρθη θέσις καθηγητού των Ελληνικών γραμμάτων εις τι των Ιταλικών Πανεπιστημίων, την οποίαν εν τούτοις δεν απεδέχθη μη θέλων νά απομα-κρυνθή της προσφιλούς του πατρίδος, της Κύπρου, αλλ' ούτε να εγκαταλείψη τας προσφιλείς του μελέτας και την συγγραφήν περισπούδαστων έργων, ων εν το μάλλον όντως βαρυσήμαντον, το Λεξικόν των συνωνύμων της Ελληνικής γλώσσης, μετηνεγμένων εις την Αγγλικήν, Ιταλικήν και Γαλλικήν, περί την συγγραφήν του οποίου ηργάζετο από εικοσιπενταετίας και πλέον, συμπληρώσας τούτο..., μόνον εγκαταλείπει κειμήλιον και Ιεράν κληρονομίαν εις τα τέκνα του και τον κόσμον των γραμμάτων.

»Πολυτίμους υπηρεσίας παρέσχεν ο αοιδίμος ανήρ ως διδάσκαλος της Ελληνικής εν τη εν Λάρνακι σχολή των Καθολικών, ως επίσης ως γραμματεύς του Τραπεζικού καταστήματος Ι.Πιερίδου, όπου.., εξετιμήθη δια τε την υψηλήν μόρφωσιν, τας αρετάς και την ευσυνειδησίαν του.

»Σύν τοις άλλοις έργοις του διακεκριμένην επίσης θέσιν κατέχει το περισπούδαστον Ελληνικόν περιοδικόν «Κόσμος», όπερ εξέδωσεν επί τινα χρόνον προ τίνων ετών, και εν ώ περιέλαβε μετ' αξιολόγου ερμηνείας περισπούδαστα τεμάχια της Ελληνικής και Ιταλικής φιλολογίας.

»Έπί τω θανάτω του αοιδίμου ανδρός βαθείαν λύπην αισθάνεται ουχί μόνον η αξιότιμος οικογένεια του, αλλά και άπας ο κόσμος των γραμμάτων, πλήν πάντες παρηγορίαν υψίστην δύνανται να εύρωσιν εν τή μελέτη των έργων του και ιδία του σχεδόν συμπληρωθέντος, ως γράφομεν ανωτέρω, λεξικού του, περί ου, γνωρίσαντες μέρη αυτού, λίαν ευφήμως ομίλησαν διακεκριμένοι εν Αθήναις λόγιοι, ως ο καθηγητής του Πανεπιστημίου κ.Ν. Πολίτης, όστις διά τούτο απεκάλεσε τον αείμνηστον άνδρα «σοφόν διδάσκαλον»».

Εφημερίδα ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΦΥΛΑΞ,

1/5/1915 [1/14 Μαΐου 1915]

«Εν Λάρνακι εξεμέτρησε το ζην ο ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΒΑΡΛΑΑΜ άγων το 67ον έτος της ηλικίας και καταλιπών απαρηγόρητον χήραν και απροστάτευτα ορφανά.

»Ο μεταστάς Ιταλός την καταγωγήν εγεννήθη εν Λάρνακι εκ γονέων εγκρίτων, εξεπαιδεύθη δε εις τα Ελληνικά Σχολεία κυρίως και την Ελληνικήν γλώσσαν έθετο υπέρ την εθνικήν αυτού γλώσσαν.

»Η γείτων πόλις ουδέποτε ελησμόνησε τον ενθουσιώδη Ιταλοέλληνα, όστις την προσωπικήν του εύτολμίαν ετοιμώς αντέτασεν υπέρ των Ελλήνων συμπολιτών κατά των Τουρκικών υπερβασιών και αγνός Ιταλός πατριώτης και καθολικός υπερημύνετο κατά πάσης προπαγανδικής ενεργείας παρά τή Ελληνική Ορθοδόξω κοινότητι, μεγάλα ζημιώσας εαυτόν οικονομικώς, και πολλά παθών διά την άκραν ηθικήν καθαρότητα του.

»Ήτο αυτόχρομα λάτρης των Ελληνικών γραμμάτων και κατέγεινε τοσούτον εντελεχώς εις την μελέτην της Ελληνικής γλώσσης και της Ελληνικής φιλολογίας, ώστε απέβη αληθής μύστης αυτής, έγγραφε δε την Ελληνικήν καλλιειπώς και ορθοειπώς όσον ολίγοι Έλληνες πεπαιδευμένοι, και τοσούτον δεξιός έγένετο χειριστής της τε αρχαίας και της νεωτέρας ελληνικής γλώσσης, ώστε επεχείρησε και εξετέλεσε λίαν επιτυχώς και εμμέτρους μεταφράσεις αρχαίων δραμάτων και κωμωδιών από της αρχαίας εις την νεωτέραν Ελληνικήν. Το Κοινόν Λευκωσίας δεν θά λησμονήση την κατά παράφρασιν έμμετρον του αιιδίμου ανδρός διδασκαλίαν του «Πλούτου» του Αριστοφάνους από της σκηνής του Γυμναστηρίου «Τα Παγκύπρια» δίς γενομένην και πληρώσασαν ευφροσύνης και γέλωτας το παμπληθές θέατρον.

»Εις εφημερίδας και περιοδικά υπάρχουν εις εγκατεσπαρμένοι πλείσται και ωραία πνευματικά συμβολαί του, έγένετο δε και εκδότης ωραίου περιοδικού σοβαρού και εμβριθούς, «Ο Κόσμος».

»Επί μακρά έτη ησχολήθη εις την σύνταξιν τετραγλώσσου Λεξικού ογκωδεστάτου, προϊόντος πολλής και βαθείας μελέτης και πολυμόχθου εργασίας, όπερ επεδοκίμασαν οι κορυφαίοι εν τοις γράμμασιν εν Αθήναις, απέβη όμως ανέφικτος η έκδοσις αυτού διά το ογκώδες και άγαν δαπανηρόν.

»Ο Ιερώνυμος Βαρλαάμ, υπέροχος αληθώς χαρακτήρ και υπέροχος αξία πνευματική, έγένετο υπερμέτρως μετριόφρων και ανεπίδεικτος, ώστε μόνον η γενέθλιος πόλις του και οι εκ του σύνεγγυς αυτόν γνωρίσαντες να εκτιμώσιν αυτόν κατ' αξίαν και να θρηνώσι την άπώλειαν αυτού ως απώλειαν πολυτίμου ανδρός, υπέροχου πολίτου, ενθουσιώδους φιλέλληνος και αφωσιωμένου ιεροφάντου της Ελληνικής παιδείας και αγωγής.

»Ελάχιστον φόρον τιμής απονέμομεν εις τον πολύτιμον φίλον και πολύκλαυστον άνδρα επιχειρούντες εν ούτως βραχείαις και ατέχνοις γραμμαίς να σκιαγραφήσωμεν τας αφανείς αλλά μεγάλας αρετάς του, ας μόνον οι συμπολίται του ανεπόλησαν και ανεμέτρησαν μετ' ειλικρινούς τιμής και βαθέος πένθους περιβάλλοντες την σεπτήν σορόν του.

»Η μνήμη αυτού έστω αίδιος και η τρος αυτόν ευγνωμοσύνη της ελληνικής κοινότητος αιωνία, μετά τον Θεόν προστατεύουσα τα ανήλικα ορφανά του».

Πηγή: Ιερομ. Σωφρονίου Γ. Μιχαηλίδη, Η εις Κέρκυραν και Κύπρον οικογένεια Βαρλαάμ - Συμβολή στη μελέτη των ιστορικών δεσμών Κύπρου και Επτανήσου, § Ιερώνυμος Μ. Βαρλαάμ, Λάρνακα - Κύπρος 2011